

Glasilo Društva Novo mesto
Izhaja četrtletno – 15. februarja, 15. maja,
15. septembra in 15. decembra
Odgovorni urednik: Marjan Ivan Moškon
Lektorica: Nina Štampohar
Letna naročnina 5 evrov,
člani dobivajo IZZIV brezplačno
Priprava za tisk: GRAFIKA TOMI
Tisk: TISKARSTVO OPARA

izziv

Društvo Novo mesto na lokalnih volitvah

V Društvu Novo mesto smo že na februarjem zboru članov sprejeli sklep, da bomo tudi letos nastopili na lokalnih volitvah s svojo neodvisno listo kandidatov za Občinski svet Mestne občine Novo mesto. Društvo tudi tokrat ne bo imelo svojega županskega kandidata, se bo pa po sklepu upravnega odbora bolj dejavno vključilo v župansko tekmo in tudi javno podprlo tistega kandidata, za ka-

Društvo
Novo mesto

terega bo presodilo, da lahko kar najbolje zastopa želje in potrebe mesta in meščanov ter najbolj pripomore k udeležanju ciljev društva (bolj urejena in kulturna podoba mesta, višja kakovost življenja, bolj zdravo okolje, mesto kot pokrajinsko središče itd.). Dejstvo namreč je, da je županska funkcija tista, ki najbolj zaznamuje dejavnost neke občine (npr.: Ljubljana z županom Jankovičem). Sodelovanje v občinskem svetu je za društvo sicer koristno, vendar pa en svetnik ne more bistveno vplivati na potek dogodkov, če ni ustrezne klime tudi v vrhu občinske uprave. Zato bo društvo predvidoma še v maju pripravilo posebno soočenje županskih kandidatov, na katerem bi se pogovarjali o stvarnih in izrazito mestnih vsebinah. Na podlagi odgovorov bomo člani lažje presodili, katerega županskega kandidata bi na jesenskih volitvah podprli. Skušajmo sami odločiti o svoji prihodnosti!

MITJA SIMIČ

Novo mesto, 15. maja 2010

Leto IX., številka 2

POGLED ČEZ ŠMIHELSKI MOST. Na desnem bregu v podaljškem mostu utripa gradbišče novega odseka Šmihelske ceste, ki se bo na staro priključil pri železniškem prehodu. Za približno 360 metrov dolg odsek s krožnim križiščem pri žel. postaji Kadnija, avtobusnim postajališčem, obojestranskima pločnikoma, kolesarsko stezo in javno razsvetlavo bo treba odšteti okrog šest milijonov evrov. Dve petini bo plačala Mestna občina Novo mesto, tri petine pa Direkcija za ceste (FOTO: Marjan Moškon)

KAJ NAJ SE NAJPREJ VPRAŠAJO KANDIDATI ZA NASLEDNJEGA ŽUPANA

Industrijsko mesto ali tudi pokrajinsko središče?

Novo mesto je v obdobju po 2. svetovni vojni iz »zastopnega podeželskega mesteca«, kot so ga nekateri poimenovali, postalo eno izmed pomembnih urbanih središč v Sloveniji. Mestno prebivalstvo se je povečalo skoraj za petkrat. Iz mesta drobnih obrti in trgovin ter nujnih upravnih služb je zaradi hitrega razvoja proizvodnih dejavnosti (najprej Novoteks, Labod, Pionir ter malo kasneje IMV, Tovarne zdravil Krka) postalo pravo industrijsko mesto. Za to obdobje je značilno, da je razvoj gospodarstva prehitel dinamično rasti ostalih mestotvornih dejavnosti. Prenizko raven razvoja pa so dosegale panoge terciarnega sektorja pa tudi šolstva in zdravstva.

Novo mesto je v obdobju po 2. svetovni vojni iz »zastopnega podeželskega mesteca«, kot so ga nekateri poimenovali, postalo eno izmed pomembnih urbanih središč v Sloveniji. Mestno prebivalstvo se je povečalo skoraj za petkrat. Iz mesta drobnih obrti in trgovin ter nujnih upravnih služb je zaradi hitrega razvoja proizvodnih dejavnosti (najprej Novoteks, Labod, Pionir ter malo kasneje IMV, Tovarne zdravil Krka) postalo pravo industrijsko mesto. Za to obdobje je značilno, da je razvoj gospodarstva prehitel dinamično rasti ostalih mestotvornih dejavnosti. Prenizko raven razvoja pa so dosegale panoge terciarnega sektorja pa tudi šolstva in zdravstva.

ške tovarne so v veliki meri sovlagale v izobraževalne, kulturne in zdravstvene objekte. Pozabili smo, da je npr. Novoteks prispeval več kot polovico sredstev za izgradnjo stavbe osnovne šole Bršljin! Graditve in posodobitve komunalne podstatve v Novem mestu in okoliških krajih se je večinoma plačevalo iz krajevnega samoprispevka, in to še takrat, ko so v Ljubljani že pozabili na to obliko solidarnosti.

Republiški funkcionarji pa so pridno prihajali rezat trakove, ko se je v Novem mestu odpiralo nove obrate. Domači politikom so sijali od sreče, ko jih je nato ob zaključku v zidnici kakšen visok funkcionar potrepljal po ramenu in izjavil: »Pridni ste vi, Dolenjci!« Ob teh priložnostih so navzdol letele obljube o morebitni denarni pomoči, ki pa je navadno potem od nikoder ni bilo. Pomembno je še, da so v tem obdobju le redki Dolenjci v Ljubljani zasedali kakšen pomembnejši položaj, zlasti ne tistih, na katerih se je odločalo o denarju. Vsesplošno pa je znano, da stroka pripravlja, politika pa

odloča. (Žal je tako še danes!)

Mladi ljudje s širše Dolenjske in Bele krajine pa so šli s trebuchom za kruhom in priseljevali so se v Novo mesto, ki je postopoma doživljalo socialno preobrazbo. Vse manj je bilo zaznati duha starega mesta in vse več tudi negativnih pojavov industrijske družbe. Priselitve prebivalcev iz južnih jugoslovanskih republik so nekatere socialne probleme še okrepile, predvsem na področju stano-

vanjskega primanjkljaja. Tako je Novo mesto raslo in zahvaliti se moramo dveh velikim zanesenjakoma – Borisu Andrijaniču in Juriju Levičniku, da sta se v Novem mestu porodili in razvili dve močni industrijski podjetji – Krka in IMV. Trmasto sta vztrajala pri svojih vizijah, četudi sta vsaj v začetnem obdobju imela precej nasprotnikov v jugoslovanskih krogih pa tudi v domačih logih.

Nadalj. na 4. strani

PREDLAGAMO SPREMEMBE STATUTA MO NOVO MESTO

Kakšno občino si želimo?

Občinska Komisija za statut in poslovnik je konec februarja razpisala poziv za zbiranje predlogov za spremembe in dopolnitve Statuta Mestne občine Novo mesto in Poslovnika Občinskega sveta Mestne občine Novo mesto. Rok za oddajo predlogov je bil 26. marec 2010. Društvo Novo mesto je izkoristilo ta poziv v skladu s sklepi februarjskega zboru članov, da si bo Društvo med drugim prizade-

valo tudi za ustrezno posodobitev občinskega statuta, ki je v nekaterih pogledih že zastarel.

V izhodišču smo menili, da mora imeti vsaka občina predstavo o svojem poslanstvu in viziji ter da je to smiselno izraziti že v njenem temeljnem pravnem aktu (statutu), zato smo predlagali, naj se statut v tem smislu dopolni. Prav tako smo menili, da mora biti Statut Mestne občine vpet

v sodobna družbena dogajanja in odgovarjati na vprašanja, ki jih zastavlja sodobno življenje. Zato ga je treba posodabljanje in mu dodajati vsebine, na katere pred leti nismo bili pozorni, v sodobnem življenju pa postajajo nujne. Ob tem je treba izpostaviti tudi dolgoročne strateške usmeritve, ki bi jim kot sodobna družba morali slediti (oko-

Nadalj. na nasl. strani

Izšel je Novomeški zbornik 2010

Društvo je v prvih mesecih letošnjega leta izdalo Novomeški zbornik 2010 in tako uresničilo še en naloge iz svojega dolgoročnega delovnega načrta. Zbornik, ki je nastajal več let, smo predstavili novinarjem krajevnih medijev in javnosti. Ocenili so ga kot pomembnega v iskanju priložnosti za uspešnejši razvoj Novega mesta.

Vsebinska značilnost do sedaj izdanih novomeških zbornikov so bile teme, ki jih po pomembnosti uvrščamo med »velike«. Nakazovale so načelna mnenja avtorjev, da mora lokalna samouprava delovati bolje in povečati učinkovitost prizadevanj za kakovost življenja meščank in meščanov. Od te prakse odstopa vsebina letošnjega zbornika, v katerem so zbrani pogledi avtorjev na bolj praktične, vsakodnevne zagate mesta in na možne rešitve, za katere naj bi v veliki meri skrbeli tudi prebivalci mesta. Ni dvoma, da sta oblast in kapital v največji meri odgovorna za razvoj živega organizma, kot je mesto, vendar avtorji opozarjajo, da učinki niso vedno odvisni samo od njih, pač pa so tesno povezani z določeno stopnjo duhovne zrelosti ljudi v mestu ter njihovega odnosa do mestnega bogastva in mestnih priložnosti.

Pri nastajanju vsebine zbornika je sodelovalo petnajst avtorjev, ki so tu doma ali pa tukaj ustvarjajo. Večina avtorjev je mlajših in prav njihovo sodelovanje nakazuje, da se skrb za mesto nadaljuje iz roda v rod.

Uvodoma predsednik Društva Novo mesto Mitja Simič poudarja pomen **dejavnega državljanstva** za trajno izboljševanje gnotne in duhovne rasti Novega mesta. Direktor Gospodarske zbornice za Dolenjsko in Belo krajino Franci Bratkovič ga dopolnjuje z idejami o potrebi **internacionalizaciji politike mesta**, da bo to pridobilo večjo mednarodno prepoznavnost – na primer z odlično univerzo, in da bo mesto storilo vse, da bo dejansko kar najboljše uresničevalo naloge pomembnega pokrajinskega središča. V svojem prispevku je Joža Miklič poudarila, da mesto potrebuje svoja **pravila delovanja in obnašanja** in da je njegov nadaljnji razvoj v veliki meri odvisen od **mestne oblasti**, ki bi jo morali zagotoviti po zgledu prestolnic in velikih pokrajinskih središč. Vzrode in skrb za **podstat**, ki so

v razvojnem krogu mesta nujni, je predstavila direktorica Razvojnega centra Mojca Špec Potočar s poudarkom na možnostih za nastajanje Gospodarskega središča Jugovzhodne Slovenije v Novem mestu. Helena Jeriček Klanšček nakazuje naloge strokovnjakov pa tudi meščank in meščanov za zagotavljanje in ohranjanje **zdravih razmer** v mestu in za dobro zdravstveno stanje ljudi. O **ekologiji in etiki** v svojem prispevku razmišlja tudi Janez Penca. Nadvse resno je treba sprejeti njegovo pedagoško opozorilo o ustvarjanju hlinjenju življenja, s katero poskušamo zamotiti raztreseni rod učečih se otrok, ki živijo v virtualnih svetovih, namesto da bi sodelovali z ljudmi v stvarnem svetu. Andrej Golob je še bolj neposreden, ko nam predstavlja zamisli delavnice o **mestnem prostoru**. Vandalizem, neustrezno vzdrževanje ter upravljanje mestnega območja so prednostni problemi, ki pa jih lahko v znatni meri uspešno rešujemo vsi. Imeti rad svoje mesto pomeni, da ga poznaš, verjameš v njegovo poslanstvo in si prizadevaš

za uresničevanje njegove vizije, je poudarila Darja Peperko Golob in še dodala, kako pomembno nalogo pri pridobivanju »**znanja o domu**« opravlja Knjižnica Mirana Jarca. Vedno manj je tistih, ki še dvomijo v uresničitev projekta Univerza Novo mesto. Miha Japelj je v svojem prispevku predstavil delujoče in nastajajoče fakultete in visoke šole v Novem mestu ter s tem opozoril oblast in kapital na obveznosti do **gradnje Univerzitetnega kampusa**. Lepo ga je dopolnila predsednica Študentske organizacije Slovenije s prispevkom o **pogojih**, ki jih mora mesto zagotavljati študentom. Vendar ne gre samo za gnotne pogoje, pač pa za prijetno vzdušje in kulturo v mestu, poudarja Marijan Dovič v predstavitvi prvega desetletja znamenitega novomeškega Jazzintija, ki privablja ustvarjalce **jazz glasbe** iz vsega sveta. In prav kulturna ponudba je tisto, kar obiskovalec mesta sprejema z največjim zanimanjem, je ugotovitev direktorja Term Krka, ki je izrazil pričakovanje, da bodo meščani in meščanke v prihodnje sto-

Naslovna stran ovitka Zbornika

ri mnogo več za prijetnejši dnevni, večerni in nočni **utrip mesta**. S tem v zvezi je seveda treba nadaljevati in nadgrajevati tudi prizadevanja za vedno boljše kakovost in večjo mednarodno prepoznavnost dolenjskega posebnega **cvička**, ki Novemu mestu že daje prepoznavni pečat, pa meni Julij Nemanič.

Novomeški zbornik 2010 se ponaša z opusom fotografij **Forme vive** Boštjana Puclja in s tem umetniškim prispevkom bistveno odstopa od že izdanih v minulih letih, saj je s **fotografijo izražen odnos do mesta** enakovreden, če ne celo boljši od besed. Tudi fotografski prispevki Tomaža Levičarja, ki je zbornik likovno uredil, primerno **nadgrajujejo** zamisli avtorjev.

Ustvarjalci zbornika se zavedajo, da bi bilo dobro, če bi v zborniku sodelovalo še več avtorjev z novimi in s svežimi pogledi na težave in priložnosti mesta, toda v danih pogojih je bilo storjeno največ, kar je bilo možno brez večjih gnotnih vložkov in s prostovoljnimi delom. Pričakovati je, da bo javnost zbornik sprejela dobronamerno kot spodbudo, da se v Novem mestu razvije **višja stopnja dejavnega državljanstva v odnosu prebivalcev do svojega mesta**.

JOŽA MIKLIČ

Kakšno občino si želimo?

Nadaljevanje s 1. str.

ljske zadeve v povezavi s klimatskimi spremembami, trajnostni razvoj, energetska varčnost, znanje, inovativnost itd.).

Predlogi ukrepov se tako nanašajo na učinkovitost in uspešnost občine, zadovoljstvo občanov in organizacij ter njeno družbeno odgovorno delovanje. Vse to pa mora potekati v skladu z načeli trajnostnega razvoja, učinkovite rabe energije in snovi ter prilagajanjem podnebnim ciljem. Predlagali smo tudi, da se občina zaveže večjemu vključevanju v programe mednarodnega sodelovanja ter da promovira naravno in kulturno dediščino kot možno osnovo za razvoj gospodarskih dejavnosti, hkrati pa spodbuja uporabo blagovne znamke »mesto situl«. Občina mora za izvajanje vseh teh nalog pripraviti načrte, ki vsebujejo tako kratkoročne kot dolgoročne cilje ter nosilce izvajanja teh ciljev, njihovo doseganje pa se ob upoštevanju morebitnih drugih virov denarja zneskovno predvidi v proračunu.

Mnenja smo tudi, da bi morala občina s statutom določiti ustanovitev Strateškega sveta kot obvezne občinske ustanove, ki bi preučevala in določala dolgoročna strateška izhodišča, hkrati pa bi preverjala usklajenost izvedbenih ukrepov s strateškimi usmeritvami. Pomanjkanje strategije in videnja se namreč izkazuje kot ena glavnih zagat v razvoju mestne občine. Ob tem bi bilo treba stremeti tudi k zagotavljanju kakovosti in odličnosti (v vseh oblikah družbenega delovanja), kar je ključnega pomena za nadaljnji razvoj mesta in pokrajine.

Komisija za statut in poslovnik je pobude za spremembe in dopolnitve obravnavala na seji 14. aprila 2010, ko je pripombe Društva Novo mesto načelno in vsebinsko podprla ter jih posredovala občinski upravi v nadaljnjo obravnavo. Zavedamo se, da pravni akt sam po sebi ne bo reševal nakopičenih problemov občine, vsekakor pa bi predstavljal boljše osnovo za njeno kakovostnejše nadaljnje delo v prid mesta in regije. In to je tisto, kar si vsi skupaj želimo.

MITJA SIMIČ

OBČNI ZBOR DRUŠTVA. O dejavnostih v minulem letu je na zboru 17. februarja govoril predsednik Društva Mitja Simič (FOTO: M. Moškon)

Fakulteta za industrijski inženiring

OB USTANOVITVI. Z leve: dekan FINI Novo mesto prof. dr. Anton Jezernik, predsednik uprave Revoz za Aleš Bratož in dekan Fakultete za energetiko Krško prof. dr. Andrej Predin

Na Dolenjskem, v Beli krajini, v Posavju, na Notranjskem pa tudi v drugih delih Slovenije močno primanjkuje tehničnega kadra, posebno za avtomobilsko industrijo.

Šolski center Novo mesto je v sodelovanju z Univerzitetno raziskovalnim središčem in Mestno občino Novo mesto in na pobudo podjetij Revoz, TPV, TRIMO iz Trebnjega, Danfoss iz Črnomlja, Kovinoplastike iz Loža in Gospodarske zbornice za Dolenjsko in Belo krajino v soglasju s Senatom za visoko šolstvo Slovenije oktobra 2009 ustanovil Fakulteto za industrijski inženiring (FINI) Novo mesto.

Projektna skupina, v kateri so domači in tuji profesorji, strokovnjaki iz podjetij in raziskovalci, je pripravila študijske programe:

Visokošolski strokovni študijski program Inženiring in vozila z moduli:

- Razvoj procesov v avtomobilski industriji
- Tehnologije in proizvodnja v avtomobilski industriji in
- Vzdrževanje proizvodnih naprav in sistemov
- Univerzitetni študijski

program Inženiring in vozila z moduli:

- Razvoj proizvodov v avtomobilski industriji
- Tehnologije v avtomobilski industriji
- Virtualni inženiring in umetna inteligenca
- Magistrski študijski program Inženiring in avtomobilska industrija z moduli:
- Razvojni inženiring v industriji
- Inteligentni sistemi in vzdrževanje procesov ter
- Avtomobilska energetika
- Doktorski študijski pro-

O DOLENJSKEM LISTU IN VAŠEM KANALU. Na zadnjem pogovornem večeru Društva ob 60-letnici pokrajinskega tednika in 20-letnici pokrajinskega televizijskega programa se je v Lokalpatriotu z Marjanom Moškonom pogovarjal Igor Vidmar (Foto: Mitja Simič)

gram Inženiring in avtomobilska industrija z moduli:

- Elektromehanski sistemi
- Inteligentni sistemi
- Avtomobilska energetika in
- Operacijski menedžment

Programi so v postopku verifikacije na Nacionalni agenciji Slovenije za kakovost. Iz programov je razvidno, da zajemamo vsa področja avtomobilske in ostale visoko zahtevne industrije. Sodelujemo s fakultetami v Sloveniji, Nemčiji, Veliki Britaniji, Franciji, Srbiji in na Hrvaškem. Vse to je zagotovilo, da ustvarjamo novo visoko kakovostno inženirsko fakulteto.

Vseskozi sodelujemo z dolensko industrijo, in sicer že od priprave programov. Zato smo januarja 2010 v TPV podpisali Pogodbo o dolgoročnem sodelovanju z Revozom in TPV Novo mesto na področjih: praksa študentov, ustanavljanje Inštituta za razvoj in raziskave, priprava raziskovalnih in razvojnih projektov, kadrovske področje, funkcionalno izobraževanje ...

GROZLJIVO. Tole je podoba ene mestnih najbolj prometnih ulic – Koštialove, ta teden v ponedeljek. Več sto vozil, ki vsak dan podnevi in ponoči vijugajo med kakšnimi petnajstimi udarnimi jamami, kakršna je tale na sliki, in nič maj pešcev, ki se umikajo avtomobilom, ne gane nikogar na skrajno brezbriznem podjetju Komunala, ki bi menda moralo skrbeti za mestne ulice. Pred petindvajsetimi leti so na občini plačali prvi načrt za ureditev Koštialove, vsako leto obljubljali obnovo, zdaj pa že iščejo izvajalce, ki naj bi še letos začeli delati. Če (!) se bo seveda nateklo kaj cvenka (Foto: M. Moškon)

Pismo o nameri za dolgoročno sodelovanje smo podpisali tudi s Fakulteto za energetiko Krško Univerze v Mariboru in s Fakulteto za informacijske študije v Beogradu.

Predstavniki nove Fakultete FINI Novo mesto smo se dogovorili za sodelovanje pri raziskovalnih projektih in podiplomskem študiju na področju virtualnih tehnologij z Inštitutom za računalniško grafiko (IGD) v Darmstadt in Nemčiji in s Fakulteto FIT iz Beograda.

Na področju podiplomskega študija bomo med drugim sodelovali tudi z Univerzo Imperial College

of science Tehnology and Medicine v Londonu v Veliki Britaniji in IGD ter TU v Darmstadt. Z omenjenimi uglednimi univerzitetnimi središči imamo neposredne povezave preko vodilnih profesorjev že vrsto let.

Imenovali smo vse organe fakultete od Akademskega zbora do Senata, Upravnega odbora in Kolegija fakultete. Imenovan je tudi dekan prof. dr. Anton Jezernik.

V študijskem letu 2010/11 bomo začeli izvajati izredni, v naslednjem študijskem letu pa tudi redni študij.

BOŽIDAR KOČEVAR
in ANTON JEZERNIK

V skrbi za vaše zdravje skupaj osvajamo vrhove

V Krki želimo svoje poslanstvo živeti zdravo življenje uresničevati ne le z vrhunskimi izdelki in storitvami, ampak tudi s spodbujanjem ljudi k dejavnostim, ki pripomorejo k bolj zdravemu življenju. S Krkino akcijo **V skrbi za vaše zdravje skupaj osvajamo vrhove** smo skupaj s Planinsko zvezo Slovenije označili in uredili **15 priljubljenih planinskih poti po Sloveniji**.

Več o akciji, planinskih poteh in nagradni igri najdete na Krkini spletni strani www.krka.si.

Ziveti zdravo življenje.

... ali tudi pokrajinsko središče?

Nadaljevanje s 1. str.

Novo mesto je v obdobju po slovenski osamosvojitvi doživelo nov industrijski zagon, odnos nove slovenske države do tega našega »juga« pa je še slabši, kot je bil nekdanj, čeprav gre prav novomeški industriji zahvala, da smo v Sloveniji doživeli redki fenomen, da je vsaj statistično sedaj jug države bolj razvit kot sever. Po osamosvojitvi, do katere je prišlo okvirno v istem času kot do uvajanja kapitalističnih razmerij v družbi, je bilo kakršno koli načrtovanje praktično prepovedano. Začelo je vladati načelo kapitalističnega neoliberalizma, v katerem o vsem odloča kapital oziroma tisti, ki ga imajo ali pa so ob njem politično navzoči. Iznajdljivi tajkuni so požrli rezultate dela delavcev – čebelic iz dolgoletnega obdobja tako imenovanega samoupravljanja. Žal smo se v Sloveniji najprej oprijeli najbolj negativnih oblik neoliberalnega kapitalizma.

In kaj se je v Novem mestu po slovenski osamosvojitvi dogajalo in kaj še vedno obstaja?

1./

Iz nekdanjega IMV so se izlegli in razvili REVOZ, ADRIA in TPV. KRKA, tovarna zdravil, pa se je razvila v najuspešnejše slovensko podjetje, ki rojeva svoje potomce tudi drugod po Sloveniji in evropskih državah. Ravno njima se moramo v največji meri zahvaliti, da Novo mesto ni – tako kot več drugih slovenskih mest – preveč občutilo propada predelovalne industrije, ki je nastopil po začetku uveljavljanja kapitalističnega družbenega reda in globalnega pretoka proizvodnje in prometa blaga. Skoraj istočasno, ko so propadala nekdanj najmočnejša novomeška podjetja (Novoteks, Pionir, Labod), so se odpirala delovna mesta v novih podjetjih: REVOZ, ADRIA, TPV in drugih, KRKA pa je pospešeno rasla s svojimi industrijskimi obrati, obenem pa pravzaprav sama izgrajevala svoje zdravilišče in turistične objekte.

2./

Mestna občina Novo mesto ima 1,8 odst. prebivalstva Slovenije, istočasno pa ustvarja približno 8 odst. bruto domačega proizvoda Slovenije in več kot 12 odst. slovenskega izvoza. Na podlagi teh kazalcev bi lahko sklepali, da ima Novo mesto dovolj finančnih virov

za pokrivanje potreb svojih mestosluznih dejavnosti (komunalne podstati, oskrbe) in mestotvornih dejavnosti, predvsem zdravstva, izobraževalnih ustanov in drugih. Pa vendar ni tako!

Novo mesto je nedvomno postalo dejansko najmočnejše slovensko industrijsko mesto, ki z močnim curkom napaja republiški proračun, istočasno pa iz njega dobiva občutno premalo. Zaradi svoje razvitosti Mestna občina Novo mesto praktično ne dobiva sredstev za nujno potrebne naložbe v osnovne šole. Tako je n.p.r. občina iz svojega proračuna plačala obnovo stavbe osnovne šole v Stopičah in bo tu plačala še graditev telovadnice.

Zaradi svoje statistično ugotovljene stopnje razvitosti je naša občina znatno prikrajšana tudi pri razdeljevanju denarja, ki prihaja iz Evropske unije in je namenjen za izgradnjo komunalne podstati ter za kvartarne dejavnosti (šolstvo, zdravstvo). Ta sredstva se v veliki meri usmerjajo v manj razvita območja. Istočasno pa mora Novo mesto zaradi svoje nedorečene vloge pokrajinskega središča z nekaterimi pomembnimi dejavnostmi pokrивati potrebe tudi okoliških občin (iz nekdanje novomeške se jih je rodilo še sedem!) in širše regije. Tako je že v prejšnjih letih na Novo mesto padlo pretežno breme izgradnje zdravstvenih objektov, študijske knjižnice in drugih pomembnih ustanov pokrajinskega pomena. Takšni in tovrstni objekti v mestu pa ne terjajo sredstev samo za svojo gradnjo, temveč tudi za vso komunalno in drugo podstat, ki mora sočasno nastajati in ki jo mora v celoti plačevati mestna občina.

3./

Tako Novo mesto raste kot industrijsko mesto in kot osrednje oskrbovalno središče predvsem izobraževanja, kulture in zdravstva, premalo pa na področju terciarnih dejavnosti in intelektualnih storitev neke nedorečene pokrajine. Katere pokrajine pa sploh? Ali neke Jugovzhodne Slovenije? Slovenijo je treba razdeliti na nekaj funkcionalnih pokrajin, ki bodo dovolj velike in gospodarsko močne, da bodo lahko upravljale s sredstvi vsaj na področju pokrajinske infrastrukture (komunale, lokalnega prometa, deloma ener-

getike) pa tudi predšolske vzgoje, osnovnega in srednjega šolstva ter zdravstva. Končati moramo s stanjem, ko se tako rekoč skoraj ves denar, namenjen razvoju, zbira v Ljubljani in potem porazdeljuje. Pri tem še vedno premočno vlogo igrajo lobiji blizu visoki politiki, ki o usmerjanju denarja odloča. Tam pa so Dolenjci spet zraven v premajhnem številu oziroma so odrinjeni na mesta, na katerih se malo odloča.

Pokrajina kot samoupravnih državnih enot v Sloveniji še dolgo ne bo! Lokalpatriotizem v Sloveniji presega vse meje! Skoraj vsaka večja krajevna skupnost ali fara je postala občina. Posledica tega je, da sedaj iz državnega proračuna dajemo znatno preveč denarja za lokalno samoupravo. Sedaj pa želijo ustanoviti še preveliko število pokrajin. Dokaj nevedni politiki se dajo zapeljevati »strokovnjakom«, ki zamenjujejo pojem pokrajina s pojmom regija. Zaradi svoje naravne raznolikosti imamo v Sloveniji večje število naravnih pogojenih pokrajin, ki pa ne morejo delovati kot funkcionalne regije. Tako n.p.r. nihče ne more zanikati, da Bela krajina ni svojstvena pokrajina, nikakor pa ne bi mogla delovati kot funkcionalna regija. Ker zamenjamo pojem pokrajina s pojmom regija so tudi potunkali naziv Dolenjska – vendar ne v našo reko Krko!

Novo mesto se v Sloveniji šteje za nekakšno pokrajinsko središče, ob tem, da pokrajina ni opredeljena. Po eni strani je sedež tako imenovane statistične Jugovzhodne Slovenije, v katero spadajo upravni enoti Novo mesto in Trebnje, Bela krajina in kočevsko-ribniško območje. Po nedavnem predlogu ustanavljanja pokrajin naj novomeška UE ne bi obsegala več kočevsko-ribniškega območja. Po enem zadnjih uradnih predlogov pa naj bi »pokrajina« s sedežem v Novem mestu vključevala še Posavje, ne pa kočevsko-ribniškega območja. Mediji so navajali, da se tehnološko lo-

Miha Hrovatič med nastopom na zboru Društva (Foto: M. M.)

gistični center, ki naj bi ga zgradili poleg letališča Cerklje, šteje za logistični center Jugovzhodne Slovenije. Cerklje na Dolenjskem pa se zdaj umešča v posavsko regijo. Pa naj razume, kdor zmore!

Ob vsej tej zmešnjavi, ki jo na ravni države ustvarjajo in spreminjajo, nikakor ni mogoče načrtovati, kakšno vlogo bo imelo Novo mesto v pokrajinski porazdelitvi, in katere mestotvorne dejavnosti naj izgrajuje in v kakšnem obsegu.

In v katere smeri naj se ob takšnih nejasnostih razvija Novo mesto in kaj naj bi upoštevali? **Ne smemo čakati, ampak pospešeno izgrajujemo mesto!** Nekaj skromnih predlogov:

a) **s prostorskega vidika še naprej omogočati razvoj naše industrije**, saj zagotavlja to, kar je prvi predpogoj za naše žitje in bitje, to je delovna mesta; to sedaj omogoča tudi občinski prostorski načrt (Novo mesto pa je prva izmed 11 slovenskih mestnih občin, ki je tak prostorski dokument sprejela, kar je gotovo dober korak za nadaljnji razvoj);

b) **komunalno opremiti nova proizvodno-poslovna območja** (Cikava, Podbreznik – Češča vas, Prečna, Ždinja vas, Mačkovec) in s tem dati možnost izgradnje zmogljivosti za nove dejavnosti; pozabljamo, da dve naši največji podjetji (KRKA in REVOZ) zaradi specifičnosti svoje dejavnosti in organiziranosti vežeta nase sorazmerno malo dobaviteljev iz malega gospodarstva oziroma proizvajalcev sestavnih delov; Novo mesto ima namreč znatno prešibko razvite drobne proizvodne in storitvene dejavnosti;

c) **postopoma oblikovati novo slovensko univerzo s sedežem v Novem mestu**; ob tem se človek sprašuje:

• zakaj vzporedno delujejo razni ustanovitelji in sočasno ustanavljajo fakultete, visoke in višje šole,

• zakaj se fakultete iz Krškega organizacijsko ne povezujejo z novomeškimi, saj bi tako prej izpolnili pogoje za ustanovitev dolenske univerze;

č) **pospešiti izgradnjo univerzitetnega kampusa v Novem mestu** – potreben prostor je rezerviran;

d) **rešiti stavbo Narodnega doma**; če bomo z obnovo in oživiljanjem še nekaj let odlašali, bomo dejansko doživeli sramoto, ko se bo stavba začela podirati; ker je stavba kulturni spomenik, bi se moralo vodstvo občine v največji možni meri prizadevati (naši poslanci pa lobirati), da pomemben del sredstev za sanacijo stavbe prispeva republika;

e) **pospešiti izgradnjo mestnega cestnega obročja**; pri tej naložbi bo zaradi kategorije cest nedvomno sodelovala tudi republika; doslej so si vsa občinska vodstva prizadevala (žal dokaj neuspešno) reševati potek cestnega prometa skozi staro središče mesta, nove razvojne težnje pa kažejo drugače – frekvenca prometa se v središču mesta ne bo povečevala, prometni tokovi pa bodo vse močnejši na mestnem obroču, saj tu gradimo objekte, ki to povzročajo (trgovsko središče Qlandia v Mačkovcu, poslovna cona Podbreznik, širitev obrtne cone Cikava idr.);

f) **zgraditi poslovno-stanovanjske objekte, za izgradnjo katerih so bila stavbna zemljišča oddana že v minulih letih** – to so npr. lokacije na Novem trgu in v Jakčevi ulici; stavbna zemljišča so bila občinska; ali nismo tu računali tudi na dotok denarja v občinski proračun, ki je pehar z veliko luknjo?

Lahko trdimo, da občinsko vodstvo in mestno upravo čakajo obsežne in težke naloge. Menim pa, da bi morali »politični izvajalci« v prihodnje vsaj malo več kot doslej prisluhniti tudi predlogom Društva Novo mesto, saj nismo le neko ljubiteljsko združenje, ampak tudi civilna pobuda.

MIHA HROVATIČ

Naslovnik:

izziv